

WŁODEK ZOFIA ALBINA – historyk filozofii i teologii, mediewistka, ur. 30 VIII 1925 w Krakowie.

Szkołę średnią ukończyła w Krakowie podczas II wojny światowej na tajnych kompletach (1943), po czym rozpoczęła studia rolnicze na tajnym Wydziale Rolniczym UJ; w 1944 ukończyła kursy pielęgniarские. Dyplom magistra uzyskała w 1949 na Wydziale Rolniczym UJ (Studium Nauk Spółdzielczych), a także na Wydziale Filozofii KUL (1955), gdzie w 1959 otrzymała stopień doktora nauk humanistycznych, specjalizując się w filozofii średniowiecznej; wśród jej nauczycieli na KUL był m.in. S. Swieżawski. Specjalizacji mediewistycznej służyły dalsze studia i staże naukowe w Centre d'Études Supérieures de la Civilisation Médiévale na Uniwersytecie w Poitiers (1959/1960), w École Pratique des Hautes Études w Paryżu (1967), w Grabmann-Institut zur Erforschung der mittelalterlichen Theologie und Philosophie przy Wydziale Teologii Uniwersytetu w Monachium (1972/1973). Od 1956 współpracowała z IFiS PAN w Warszawie (Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej). W 1961 została w nim zatrudniona na stanowisku adiunkta. W 1969 uzyskała stopień doktora habilitowanego, w 1980 tytuł prof. nadzwyczajnego, a w 1991 prof. zwyczajnego. Z IFiS PAN była związana do chwili przejścia na emeryturę w 1995. Równoległe z pracą badawczą prowadziła wykłady i seminaria: z kodykologii (wprowadzenie do badań nad rękopisami średniowiecznymi) na Wydziale Filozofii KUL (1959–1961), z edycji tekstów średniowiecznych i pol. filozofii średniowiecznej na Wydziale Filozofii ATK w Warszawie (1967–1987), z filozofii średniowiecznej w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (1983–2002). Zasiadała w Komitecie redakcyjnym czasopism „Mediaevalia Philosophica Polonorum” (1958–1968), „Studia Mediewistyczne” (1961–1969 i 1973–1983) i serii „Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia” (1971–1980). Należy do komitetu redakcyjnego „Przeglądu Tomistycznego” (od 1984) i *Katalogu łacińskich rękopisów średniowiecznych Biblioteki Jagiellońskiej* (od 1980). W latach 1993–2008 kierowała zespołem opracowującym ten katalog – za pracę nad nim otrzymała nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (zespołowa III stopnia w 1981) i nagrodę Ministra Edukacji Narodowej (zespołowa w 1995).

Jest członkiem Polskiego Tow. Filozoficznego, Tow. Naukowego KUL, Komisji Filozoficznej Krakowskiego Oddziału PAN, Komisji Neolatynistycznej Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale (wiceprezesem tego Tow. była w latach 1987–1992) oraz członkiem korespondentem PAU w Krakowie. Dorobkowi naukowemu W. został poświęcony vol. 31 „Studiów Mediewistycznych” (1994).

Opublikowała ponad 130 prac, w tym 7 książek. Ważniejsze z nich: Edycje tekstów i rozprawy: *Hermann d'Augsbourg et ses „Quaestiones de quodlibet” dans le ms BJ 748* (MPhP 6 (1960), 3–50) – skrót rozprawy doktorskiej; *Maciej ze Saspowa* (MHFS 3 (1964), 44–91); *Paweł z Pyskowiec* (MHFS 5 (1965), 142–168); *Krakowski komentarz z XV wieku do „Sentencji” Piotra Lombarda* (I: *Wstęp historyczny i edycja tekstu księgi I i II*, SMed 7 (1966), 125–355; II: *Tendencje doktrynalne komentarza krakowskiego*, SMed 9 (1968), 245–291) – rozprawa habilitacyjna; *Maciej z Łabiszyna* (z B. Chmielowską, MHFS 14 (1971), 3–55); *Odnaleziona „Satyra” Falkenberga* (Studia Historyczne 14 (1971), 477–491); *Filozofia a teologia w ujęciu mistrzów krakowskich* (w: *Filozofia polska XV wieku*, Wwa 1972, 58–93); *La „Satire” de Jean Falkenberg. Texte inédit avec introduction* (MPhP 18 (1973), 51–120); *Filozofia bytu* (Wr 1977); *Thomas Sutton, De productione formae substantialis* (AHDLMA 46 (1979), 127–175); *Tendencje doktrynalne na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku* (w: *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce*, Wwa 1993, 17–27); *Eklezjologia krakowska w pierwszej połowie XV wieku* (w: *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996 – 20 X 1997*, Kr 1998, 247–282). Opracowała także (przy współpracy R. Tatarzyńskiego) *Scripta manent. Textus ad theologiam spectantes in Universitate Cracoviensi saeculo XV conscripti* (Kr 2000).

Katalogi i inwentarze rpsów średniowiecznych: *Inventaire des manuscrits médiévaux latins philosophiques et théologiques de la Bibliothèque des Pères Dominicains de Cracovie* (MPhP 14 (1970), 155–186); *Inventaire des manuscrits médiévaux latins philosophiques et théologiques de la Bibliothèque des Chanoines Réguliers de Cracovie* (MPhP 16 (1971), 87–97); *Repertorium commentariorum medii aevi in Aristotelem Latinorum, quae in*

Bibliotheca Iagellonica Cracoviae asservantur (z M. Markowskim, Wr 1974); *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek niemieckich: Aschaffenburg, Augsburg, Bamberg, Eichstätt, Harburg, Moguncja, Norymberga* (Wr 1974); *Katalog łacińskich rękopisów średniowiecznych Biblioteki Jagiellońskiej* (jako współautor, I–IX, Wr 1980–2008).

Przekłady dzieł Tomasza z Akwinu: *Kwestia o duszy* (z W. Zegą, Kr 1996); *Summa contra gentiles. Prawda wiary chrześcijańskiej w dyskusji z poganami, innowiercami i błędzycami* (z W. Zegą, I–III, Pz 2003–2009). Opublikowała wiele recenzji i haseł encyklopedycznych dotyczących pol. autorów średniowiecznych (EF, PSB XIX, FPS).

OBSZARY BADAŃ. Zainteresowania badawcze W. obejmują twórczość filozoficzną i teologiczną prof. krakowskich z XV w. (zwł. filozofia bytu, wzajemne relacje filozofii i teologii, eklezjologia) oraz badania nad rpsami średniowiecznymi przechowywanymi w BJ i in. bibliotekach.

W dziedzinie filozofii bytu W. stwierdziła funkcjonowanie w średniowiecznym Uniwersytecie Krakowskim kilku zasadniczych nurtów: nominalizującego eklektyzmu, nurtu augustyńsko-szkotystycznego, albertyzmu łączonego z tomizmem (pod koniec XV w.) i szkotyizmu (na początku XVI w.), nie znalazła natomiast pełnego wykładu metafizyki w ujęciu Tomasza z Akwinu. Badając komentarze do *Sentencji* Piotra Lombarda, ustaliła m.in., że krakowscy komentatorzy podkreślali wyższość poznania teologicznego nad filozoficznym, a samą teologię uważali nie za naukę w sensie ścisłym, ale za mądrość i naukę afektywną, która ma prowadzić do kontemplacji i kierować życiem; skutkiem takiego rozumienia teologii były zainteresowania zagadnieniami moralnymi, prawno-ekonomicznymi i reformistycznymi.

DOKONANIA. Do najcenniejszych odkryć W. zalicza się odnalezienie w rpsie Biblioteki Uniwersytetu Lipskiego o sygnaturze 1539 tekstu *Satyry* Jana Falkenberga skierowanej przeciw królowi Władysławowi Jagielle i Polakom.

Swoimi pracami źródłoznawczymi i studiami doktrynalnymi W. podkreśla wagę dzieł teologicznych – komentarzy do ksiąg biblijnych, komentarzy do *Sentencji*, traktatów eklezjologicznych – jako równoprawnych źródeł, obok tekstów filozoficznych, do poznania poglądów myślicieli średniowiecznych.

Ponadto W. od wielu lat zajmuje się działalnością charytatywną we współpracy z Lady Salisbury (od 1999 w ramach fundacji Salisbury Educational and Charity Fund).

M. Markowski, *Zofia W.*, SMed 31 (1994), 7–18 (bibliogr. prac W., 10–18); S. Swieżawski, *List – zamiast rozprawy*, tamże, 5; J. M. Włodek, *Włodek Jan Zdzisław*, w: *Ziemiańscy XX wieku*, Wwa 1996, III 180; *Złota księga nauki polskiej 1999*, G1 1999, 384–385; J. M. Włodek, *Goetz-Okocimscy. Kronika rodzinna 1590–2000*, Kr 2001, 42; *Złota księga nauki polskiej 2000. Naukowcy przełomu wieków*, G1 2001, 572; *Woreyd. Almanach 2002*, Wwa 2002, 367; *Złota księga nauk humanistycznych 2004*, G1 2004, 435–436; *Złota księga nauki polskiej 2006. Naukowcy zjednoczonej Europy*, G1 2006, 911; *Who Is Who w Polsce. Leksykon biograficzny [...]*, Zug 2007⁶, II 3834.

Włodzimierz Zega